

Jelentés a szociális ügyek helyzetéről Németországban 2014-ben –
Strategische Sozialberichterstattung.
Nationaler Sozialbericht 2014 (NSB) –Deutschland
Bundesministerium für Arbeit und Soziales (April, 2014)
(Erösen tömörítve)

1. Bevezetés:

Az Európai Unió tagállamai minden évben stratégiai szociális jelentések (*Strategic Social Reporting -SSR*) keretében számolnak be a szociális védelem és a szociális inklúzió területén követett stratégiáikról és elért eredményeikről. A jelentéstétel 2013-ban kérdőív alapján történt. A jelentések összeállítására az Európai Szociális Védelmi Bizottság döntése alapján 2014-ben ismét teljeskörű nemzeti szociális jelentések (ún. „*full reports*“) alapján került sor. A jelentéstétel a nemzeti reformprogramok és az „európai szemeszter” [*N. B. = „a költségvetési és gazdaságpolitikák uniós koordinálására szolgáló ciklus”*] eljárásának ütemtervét követi. A Nemzeti Szociális Jelentés összeállítására a szövetségi kormány hatáskörében, a Szövetségi Munkaügyi és Szociális Minisztérium irányításával, a Szövetségi Egészségügyi Minisztérium és a Szövetségi Családügyi, Idősügyi, Nőpolitikai és Ifjúsági Minisztérium közreműködésével kerül sor.

1. 3. A gazdasági kontextus:

A gazdasági környezet Németországban viszonylag kedvező. A GDP az év folyamán 1,2%-kal növekedett. A német gazdaság növekedése 2013-ban 0,4%-kal magasabb volt, mint 2012-ben. 2014-ben ismét a konjunktúra élénkülése várható. A szövetségi kormány legfrissebb előrejelzése szerint a GDP növekedése 2014-ben elérheti az 1,8%-ot.

A munkanélküliség és a foglalkoztatás alakulása: A regisztrált munkanélküliek száma 2012 tavaszán még enyhén növekedett, 2013-ban azonban átlagosan 2,95 millió volt, mindössze 53.000 fővel több, mint az előző évben. A keresőtevékenységet végzők száma 2013-ban új rekordot döntött, elérte a 41,84 millió főt, ami 233.000 fővel több, mint 2012-ben. A szövetségi kormány előrejelzése szerint 2014-ben a munkanélküliek számának mintegy 20.000 fővel való csökkenése és a keresőtevékenységet végzők számának mintegy 240.000 fővel való növekedése várható.

1. 4. A nemzeti szereplőkkel és érdekképviselőkkel folytatott konzultáció:

A Szövetségi Munkaügyi és Szociális Minisztérium a 2014. évi Nemzeti Szociális Jelentés, valamint a 2014. évi Nemzeti Reformprogram foglalkoztatáspolitikai fejezetének összeállításával kapcsolatban 2013. november 25-én konzultációt folytatott a releváns szereplőkkel és érdekképviselőkkel (szociális partnerek, önkormányzatok, népjóléti szövetségek, nemzeti szegénységügyi konferencia) és kikérte azok írásos állásfoglalását. Ezenkívül a tartományok és az önkormányzatok részt vehettek a tartományi munkaügyi és szociális miniszterek, valamint az egészségügyi miniszterek konferenciáján [**N.B.** „Ministerkonferenz”: a szakminiszterek közötti rendszeres konzultáció a tartományi szintű ügyek koordinációja érdekében].

4. Újabb reformok a nyugdíjpolitika területén:

4. 1. A nyugdíjkorhatár emelése és egyéb aktuális reformintézkedések:

A rendes nyugdíjkorhatár 67 évre emelésére fokozatosan, 2029-ig kerül sor. 2014-ben (1949-es évjárat) a rendes nyugdíjkorhatár még 65 év és három hónap. Az elkövetkező években ez minden évjárat számára egy hónappal, 66 évre, majd 2024-től (1959-es évjárat) kezdődően két hónappal, 2029-ig 67 évre (1964 utáni évjáratok) emelkedik.

A kötelező nyugdíjbiztosítás szolgáltatásainak javításáról szóló törvény (RV-Leistungsverbesserungsgesetz) tervezete: A szövetségi kormány által 2014. január 29-én elfogadott törvénytervezet szerint az öregségi nyugdíjat egy időben korlátozott rendkívüli rendelkezéssel 2014. július 1-től kezdődően kiterjesztik az igen hosszú biztosítási idővel rendelkező biztosítottakra. A 45 éves kötelező járulékfizetési idővel rendelkező biztosítottak (a munkanélküliségi éveket beleszámítva) 63-ik életévüktől kezdődően csökkentés nélküli öregségi nyugdíjban részesülhetnek.

A tervezet szerint 2014. július 1-től kezdődően azon anyák és apák gyermeknevelési szolgáltatásait, akiknek a gyermekei 1992 előtt születtek, plusz egy ponttal figyelembe veszik az időskori biztosítás tekintetében (ún. „anyasági nyugdíj”).

A törvénytervezet két intézkedéssel jobb feltételeket teremt a csökkent keresőképesség miatti nyugdíjjal rendelkező személyek számára: Egyrészt úgy tekintik, mintha eddigi átlagjövedelmükkel két évvel tovább dolgoztak volna (az ún. beszámítási idő 60-ról 62 évre való kiterjesztése). Másrészt a keresetsökkenés bekövetkeztét megelőző utolsó négy évet nem számítják be, ha ezek csökkentik a beszámítási idő értékét (pl. részmunkaidőre való áttérés, a nyugdíjba vonulást megelőző betegállomány szakaszai).

4. 3. Nyugdíjkiigazítás:

Az általános nyugdíjbiztosítás keretében 2013. január 1-i kezdettel bevezetett 0,7 százalékpontos (19,6%-ról 18,9%-ra való) járuléksökkentés 2014-ben változatlanul érvényes marad.

2013. július 1-i kezdettel a nyugdíjak a nyugati tartományokban 0,25%-kal, a keleti tartományokban 3,29%-kal emelkedtek. Ennek során érvényesült az ún. „Riester-lépcső” utolsó fokozatának kiigazítást mérséklő hatása, amely az időskori gondoskodási faktor összetevőjeként figyelembe veszi a foglalkoztatottaknak a privát időskori gondoskodással összefüggő megterhelését és így hozzájárul a nyugdíjbiztosítás hosszútávú pénzügyi stabilitásához és a generációk közötti igazságosság megőrzéséhez.

A 2004-ben bevezetett és 2009-ben az ún. nyugdíjgaranciával kiegészített védzáradék ismételt alkalmazása éveken keresztül megakadályozta a nyugdíjsökkentést, amely a kiigazítási formula tisztán számszerű alkalmazásával mindenképpen bekövetkezett volna.

4. 4. Tőkefedezeti nyugdíjak:

Az időskori gondoskodás javításáról szóló törvény („Altersvorsorge-Verbesserungsgesetz“) 2013. július 1-én lépett hatályba. Ez a privát időskori gondoskodás erősítése érdekében fogyasztóbarát módon alakítja a Riester-nyugdíjat és az alapnyugdíjat. Egyszerűsíti és javítja a saját tulajdonban levő lakásnak a támogatott adózású időskori gondoskodásba való bevonását. Így mód nyílik a támogatott megtakarításnak a lakás akadálymentesítésére és az időskorúak szükségleteinek megfelelő átalakítására való felhasználására. A cél a megfelelő öngondoskodási termékeket nyújtó szolgáltatók közötti verseny ösztönzése, végeredményben a támogatott időskori gondoskodás erősítése.

A szövetségi kormány törekvése a foglalkoztatói és privát nyugdíjtervekkel kapcsolatban felmerülő kérdések tisztázása. Már több kutatási megbízás kiadására került sor és továbbiak következnek. Az egyik ilyen kutatás a tanúsítvánnyal rendelkező időskori gondoskodási és alapnyugdíj-szerződések költségkorlátozásának lehetőségeivel foglalkozik. Az időskori gondoskodási termékek költséghatékonyságának szempontja, tekintettel az alacsony kamatú környezetre és az ilyen termékek csökkenő hozamaira, egyre jelentősebbé válik.

További kutatások tárgyát képezik a foglalkoztatói időskori gondoskodást gátló tényezők, amelyek elsősorban a kis- és középvállalkozásoknál fordulnak elő, ahol a foglalkoztatói nyugdíjak kevésbé elterjedtek. Annak a kérdésnek is utána kellene járni, hogy miként részesülhetne minél több alacsony jövedelmű személy foglalkoztatói nyugdíjban. Éppen ezek az emberek azok, akik keveset fordítanak az időskori gondoskodásra.

5. Egészségügyi ellátás és tartós ápolás:

A kötelező betegbiztosítás ellátási struktúráról szóló törvény (GKV-Versorgungsstrukturgesetz, 2012) megteremtette a teljes területet lefedő, lakóhelyhez közeli ellátás jobb koordinációjának és biztosításának feltételeit. Egyebek között átalakította a szükséglettervezést, jobb térítési ösztönzőket teremtett az alulellátott területeken való letelepedéshez.

A németországi demográfiai folyamatokra két alaptendencia jellemző, amelyek jelentős hatást gyakorolnak a szociális ápolásbiztosításra és az ápolási ellátásra: a várható életkor folyamatos emelkedése és a tartósan alacsony születési ráta. Németországban jelenleg kereken 2,5 millió ápolásra szoruló személy él (2012. december 31-i adat). Az érintettek szűk egyharmada (0,77 millió) ápolási otthonokban nyújtott teljeskörű ápolási ellátásban részesül. Mintegy kétharmada, 1,77 millió személy viszont otthoni környezetében lakik és a hozzátartozói általi gondozásban részesül. Az ápolásra szoruló személyek száma a következő évtizedekben továbbra is jelentősen növekedni fog.

Az ápolás új irányáról szóló törvény (Pflege-Neuausrichtungsgesetz – PNG) elsősorban a szolgáltatások bővítése szempontjából rendelkezik jelentőséggel. Becslések szerint 2013-ban 140.000 ápolásra szoruló személy vált első alkalommal a 0 ápolási fokozatban pénzbeli ápolásra, ill. természetbeni ápolási szolgáltatásra jogosulttá, ezenkívül ugyancsak első alkalommal az ápolást végző hozzátartozó akadályoztatási miatti ápolásra, ápolási segédeszközökre és a lakókörnyezetet javító intézkedésekre jogosulttá. Továbbá több mint 500.000 személy részesült az I és a II ápolási fokozatban magasabb összegű pénzbeli és természetbeni ápolási ellátásban. Összességében az ambuláns ápolásban ellátott ápolásra szoruló személyek több mint egyharmada jobb szolgáltatásokban részesült, mint a reformot megelőzően.

5. 1. Az egészségügyi ellátások igazgatása:

A koalíciós szerződés kiemelt jelentőséget tulajdonít a szektorok határain átnyúló ellátási formák koordinációjának és támogatásának. Egyrészt a betegpénztárak számára egyszerűsödtek a szektorok határain átnyúló szerződések megkötésének lehetőségei. Másrészt az innovatív ellátási formák alkalmazásának ösztönzésére felállítottak egy innovációs alapot, amelyet első lépésben 300 millió EUR összegű beruházási forrással töltöttek fel.

5. 2. Egészségügyi szolgáltatások és megelőzés:

A koalíciós szerződés súlypontjai: a prevenció erősítése és az ellátás minőségének javítása. A szövetségi kormány munkacsoport felállítását tervezi egy kórházügyi reform kidolgozása céljából. A prevenciós törvényt még 2014-ben elő kell terjeszteni. Végrehajtásába bevonják az összes társadalombiztosítási

teherviselőt. További fontos célkitűzés a teljes területet lefedő és lakóhelyhez közeli ellátás biztosítása.

5. 4. A gyógyszerkiadások optimalizálása:

A kiadásnövelő és kiadáscsökkentő tényezők figyelembevételével, törvényhozói beavatkozás nélkül a gyógyszerkiadások növekedése 2014-ben elérné a 2 milliárd EUR-t. A kiadásnövekedéssel összefüggésben Németországban korrekciós szabályozásokat vezettek be.

A gyógyszerkiadások növekedésének megfékezését célzó, törvényben előírt ármoratóriumot a rögzített támogatás nélküli gyógyszereknél 2017. december 31-ig meghosszabbították. Ezenkívül annak érdekében, hogy a kötelező betegbiztosítást és általában a teherviselőket megvédjék a túl magas költségnövekedéstől, 2014. április 1-től, a szabadalommentes, azonos hatóanyagú gyógyszerek kivételével, az összes gyógyszer gyári kedvezményét 6%-ról 7%-ra emelték.

Az egészségügyi kiadások alakulása:

A kötelező betegbiztosítás területén működő betegpénztárak a 2013. évi előzetes pénzügyi eredmények szerint csaknem 1,2 milliárd EUR többletet realizáltak: a bevételek összege kerekén 195,6 milliárd EUR, a kiadásoké 194,4 milliárd EUR volt. Az Egészségügyi Alapnál ugyanezen időszakban 510 millió EUR többletet mutattak ki. Így a kötelező betegbiztosítás pénzügyi tartalékai 2013 decemberében kerekén 30,3 milliárd EUR-ra növekedtek, ebből kerekén 16,7 milliárd EUR a betegpénztáraknál, kerekén 13,6 milliárd EUR az Egészségügyi Alapnál jelenik meg. 2013 végén a kötelező betegbiztosítás területén működő 132 betegpénztár mindegyike adósságmentes volt. Magas pénzügyi tartalékaiknál fogva egyes betegpénztárak még prémiumokat is fizethettek tagjaiknak. A pénzügyi helyzet alakulása jó alapot teremt a kötelező betegbiztosítás új pénzügyi architektúrájának bevezetéséhez, amelyre előreláthatóan 2015 elején kerül sor.

2013 elején a szociális ápolásbiztosítás pénzügyi helyzete is szilárd volt. A többlet 2013-ban mintegy 630 millió EUR volt. Az ápolási pénztárak pénzkészlete kerekén 6,2 milliárd EUR-ra növekedett.

[A jelentés német és angol nyelven letölthető a Bundesministerium für Arbeit und Soziales honlapjáról (33 p.):

http://www.bmas.de/DE/Service/Publikationen/a360-14-nationaler-sozialbericht-2014.html?cms_et_cid=2&cms_et_lid=20&cms_et_sub=30.04.2014_DE/Service/Publikationen/a360-14-nationaler-sozialbericht-2014.html

[Lásd még: Jelentés a szociális ügyek állapotáról Németországban – Nationaler Sozialbericht 2012, 2013. 20. sz.; Nationaler Sozialbericht 2013, 2013. 33-34. sz.] (KB)